

Letnik III.

Št. 5.

Ilustrirani Glasnik

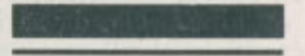
Letno stane 8 K (ena številka 20 vin.), za Nemčijo 10 K, za druge države in Ameriko 13 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrkih

5. oktobra 1916

Naprej ...

Slika je originalen posnetek razglednice iz 10. skupine, ki je pravkar izšla pod naslovom: »Vojska v slikah«

Zadnji šolski dan.

Črtica. — Spisal Alphonse Daudet.

no jutro je bilo zelo pozno, ko sem šel v šolo, in zelo sem se bal, da ne bom ozmerjan, tem bolj, ker nam je rekel gospod Hamel, da nas bode vprašal o participijih, in jaz nisem vedel o tem niti besedice. Za trenutek me je objela misel, iti za šolo in bloditi po polju.

Vreme je bilo tako lepo, tako gorško.

Od gozda sem so se glasili kosi in na travniku za mlinom in žago so se urili Prusi v orožju.

Vse to me je bolj zapeljavalo kot pravila o participijih, a v meni je bila moč, da sem se ustavil in hitro odšel v šolo.

Ko sem šel mimo županstva, je stalo mnogo ljudi pri majhni tablici. Od tu so prišla vsa slaba poročila, o izgubljenih bitkah, rekvizicijah, ukazi poveljstva; in mimogrede sem si mislil:

»Kaj je neki zopet?«

Ko sem tako tekkel čez trg, me je poklical kovač, ki je ravno bral s svojimi vajenci razglas:

»Nikar ne hiti tako, moj mali; še dosti zgodaj boš prišel v šolo!«

Mislil sem, da se hoče iz mene norčevati in stopil sem ves zasopel na malo dvorišče gospoda Hamel.

Navadno je bil pred začetkom pouka velik hrup, da se je slišalo prav na cesti, pulte so odpirali in zapirali, naloge so vsi skupno glasno ponavljali in si tiščali ušesa, da bi se mogli bolje učiti, in učitelj je tolkel z dolgim ravnilom po mizi:

»Mir!«

Zanesel sem se na ta ropot, hoteč neopažen priti do svoje klopi; a ravno oni dan je bilo vse mirno, kakor nedeljsko jutro. Skozi odprto okno sem videl, kako so moji tovariši že v vrstah sedeli na svojih prostorih, in kako je hodil gospod Hamel s strašnim, železnim ravnilom pod pazduho gor in dol. Moral sem odpreti vrata in vstopiti med to veliko tišino. Le pomislite, kako sem bil rdeč in kako sem se bal! A gospod Hamel me je brez jeze pogledal in rekel zelo nežno:

»Hitro pojdi na svoje mesto; ravnokar smo hoteli začeti brez tebe.«

Stopil sem čez klop in se vsedel k svojemu pultu. Šele potem, ko sem se nekoliko otrešel strahu, sem zapazil, da je bil oblečen naš učitelj v svoj lep, zeleni jopič in v kratke hlače, tkane iz črne svile, ki si jih je privoščil le ob slavnostnih dnevih ali razdelitvi daril. Sploh je ležalo na celem razredu nekaj izrednega, slovesnega. A najbolj me je presenetilo, da so sedeli v ozadju dvorane, na klopeh, ki so bile navadno prazne, vaščani, tihi kot mi, prejšnji župan, prejšnji pismonoša in še druge osebe.

Vsi so bili vidno žalostni; in Hauser je prinesel s seboj staro, na robovih razcefrano knjigo, ki jo je imel odprto na kolenih; med njene liste pa je vtaknil svoja velika očala.

Ko sem se vsemu temu čudil, je stopil gospod Hamel za kateder in nam rekel z istim nežnim glasom, s katerim me je sprejel:

»Otroci moji, zadnjikrat vas jaz poučujem. Novi učitelj pride jutri. Danes je

vaša zadnja francoska ura. Prosim vas, pazite.«

Te besede so me pretresle.

Oh! Zlobneži, to torej so naznanili županstvu.

Moja zadnja francoska ura!...

In znal sem komaj pisati! Nikoli več se torej ne bom učil! Kako sem se jezil sedaj nad izgubljenim časom, nad zamujenimi šolskimi urami, ko sem razdiral gnezdeca ali se drsal! Moje knjige, ki so se mi še ravnokar zdele tako dolgočasne, tako neznosno težke, slovnica, moja zgodovina, vsi so se mi zdeli sedaj stari prijatelji, katere sem zapustil le nerad. Ravnotako tudi gospod Hamel. Pri misli, da nas bode kmalu zapustil, da ga ne bom videl nikoli več, sem pozabil vse kazni, vse udarce z ravnilom.

Ubogi mož!

V proslavo tega zadnjega šolskega dneva je oblekel svojo lepo, praznično obleko in sedaj sem razumel, zakaj so bili ti stari vaščani v ozadju dvorane. Hoteli so s tem izraziti svoje obžalovanje, da niso prišli večkrat v šolo. Bila je to nekaka zahvala našemu učitelju za njegovo štiridesetletno, zvesto službo in izpolnjevanje dolžnosti napram domovini, ki se je poslavljala z njim...

Tako daleč sem bil s svojimi mislimi, ko sem nenadoma zaslišal svoje ime. Pri-

Dalmacija: Otok Korčula.

šla je vrsta name, da povem, kar znam. Kaj vse bi bil dal, če bi bil mogel našteti pravila o participijih glasno in jasno brez napake od začetka do konca, a zmešala se mi je štrena že pri prvih besedah in umolknil sem, zibajoč se v klopi težkega srca semintja, in si nisem upal dvigniti glave. Vendar sem slišal, kako mi je gospod Hamel rekel:

»Ne bom te zmerjal, kaznovan si dovolj... Tako mora priti, kajti vsak dan se tolažimo: Uh, saj imam še čas, naučil se bom jutri. In potem, vidiš, kaj se zgodi... To je bila velika nesreča našega Elzasa, da je vedno odlašal pouk na jutri. Sedaj imajo ljudje prav, ki govorijo: Kaj! Francozi hočete biti, pa ne znate v svojem jeziku ne govoriti ne pisati! A tega, nisi kriv vsega le ti. Mi vsi si imamo precej očitati.

»Vaši starši niso vašega pouka dovolj upoštevali. Raje so vas pošiljali na polje ali v predilnico, da so zaslužili nekoliko več denarja. Ali si moram očitati kaj tudi jaz? Ali vam nisem mnogokrat naročil zaliti moj vrt, mesto da bi delali? In če sem hotel loviti ribe, ali sem pomišljal, dati vam prost dan?«

Potem je pričel hoditi gospod Hamel od enega do drugega in govoril z nami o francoskem jeziku, rekoč, da je najlepši, najčistejši jezik na svetu: moramo ga ohraniti in nikoli ne pozabiti, ker ljudstvo, ki zabrede v sužnost, ima ključ do svoje ječe, dokler ohrani svoj jezik. Potem je vzel slovnico in pojasnil našo nalogu. Čudil sem se, kako sem vse razumel, vse, kar je povedal, se mi je zdelo lahko. Mislim tudi, da nisem še nikoli pazil tako dobro, in da ni učitelj še nikoli razlagal s toliko potrpežljivostjo. Skoraj bi mogel verjeti, da nam je hotel vlti ubogi mož pred svojim odhodom vse svoje znanje naenkrat.

Ko je bila slovnica končana, smo pričeli pisati. Ta dan nam je prinesel gospod Hamel čisto nove liste, na katerih je bilo z lepo okroglo pisavo napisano: France, Alsace, France. Bili so kakor majhne zastavice, ki so plapolale na naših pultih po celem razredu. Treba je bilo videti, kako marljivo in tiho smo vsi delali! Slišalo se je le praskanje peres po papirju. Hrošči so prileteli v sobo, a nikdo se ni zmenil zanje, niti naj mlajši ne, ki so pisali z veliko važnostjo, kakor bi bilo to resnično francoščina. Na šolski strehi so grlili golobi, a niso nas motili.

Od časa do časa, kadar sem obrnil oči od svojega lista, sem videl, kako je stal gospod Hamel nepremično za katedrom in opazoval predmete okoli sebe, kakor bi hotel odnesti z enim pogledom vso šolsko sobo. Le pomislimo! Štirideset let na istem mestu, dvorišče vedno pred seboj in isti razred. Le klopi, pulti so bili zelo obrabljeni; orehi na vrtu, ki jih je bil vsadil sam, so bili že veliki. Kako je moralo boleti srce ubogega moža, zapustiti vse te reči, in slišati korake svoje sestre, ki je v gornji sobi hodila semintja in pospravljala v kovčeg; kajti naslednji dan sta morala oditi, za vedno zapustiti deželo! Vkljub temu se je zatajeval, da je poučeval do konca.

Po pisanju smo imeli uro zgodovine, potem so jeli malčki svoj ba, be, bi, bo, bu. Na koncu šolske sobe si je nataknil stari Hauser svoja očala in držeč knjigo

z obema rokama, je črkoval. Videti je bilo, da se je resnično trudil, njegov glas je v vznemirjenju trepetal, in bilo je tako smešno poslušati ga, da bi se bili mogli vsi smejati in jokati.

O, spominjal se bom tega zadnjega šolskega dne...

Nenadoma je udarila cerkvena ura dvanajst. Isti trenutek so se oglasile pod našimi okni trompete Prusov, ki so se vračali z vaj.

Gospod Hamel je ves bled vstal. Pa nikoli se nam ni zdel tako velik.

»Moji prijatelji,« je rekel, »moji otroci, jaz, jaz...«

A besede so mu ostale v grlu, ni mogel dokončati stavka. Obrnil se je k tabli, vzela kos krede in z vso močjo pritiskajoč je napisal tako debelo, kakor je mogel: Živela domovina!

A obstal je, glavo naslonjeno na steno, in nam dal z roko znamenje:

»Šola je končana. Pojdite!«

Naši grehi napram mladini.

Vsakdanja tožba je, da je mladina posurovela in pokvarjena. Mladina pa se ne pokvari sama od sebe, pokvarjena mladina je le zrcalo, v katerem vidimo odsev modernega življenja in vzgoje. To prezrelo, jezično, sebično in neverno mladež smo vzgojili sami, da je starost, ki je veljala prej za čast, sedaj samo predmet preziranja, tega smo sami krivi. Otrok je vse, pravi moderna vzgoja, otroka je treba vzgajati brez strahu in spoštovanja, njegove lepe mladosti ne smemo kvariti s predstavami o hudem, ne smemo ga kaznovati, ker ni njegov razum toliko razvit, da bi domel kaj in kdaj ni storil prav. Temu nasproti pa moramo pribiti, da razume otrok prav dobro, če vidi, da ne dela odrastli prav in ima že prav majhen, normalno razvit otrok, nek čut, ki mu pove odločno, kdaj dela prav ali kdaj ne. Torej je prazen izgovor, da otrok ne razume, kaj vidi in kaj dela. Pred vsem, kar vidi. To se mu vtisne hitro v dušo, to živi v njegovem spominu, to posnema in ponavlja. In tu je jasno viden greh odrastlih. Najgrših, dušnemu kakor telesnemu zdravju otrok kvarljivih dejanj si niso izmislili otroci sami, videli so jih od nevrednih staršev in od drugih, ki se ne sramujejo po hujševati malih s pogledi, obleko in obnašanjem. Večje pohujšujejo slike, ki vise povsod, slabo berilo, ki se daje mladini brez pomisleka v roke. V izložbah se razstavijo razglednice z lascivno sliko. In najraje se ustavi otrok ob taki. Starejši dečki govore pri tem tako surovo kakor star žganjar.

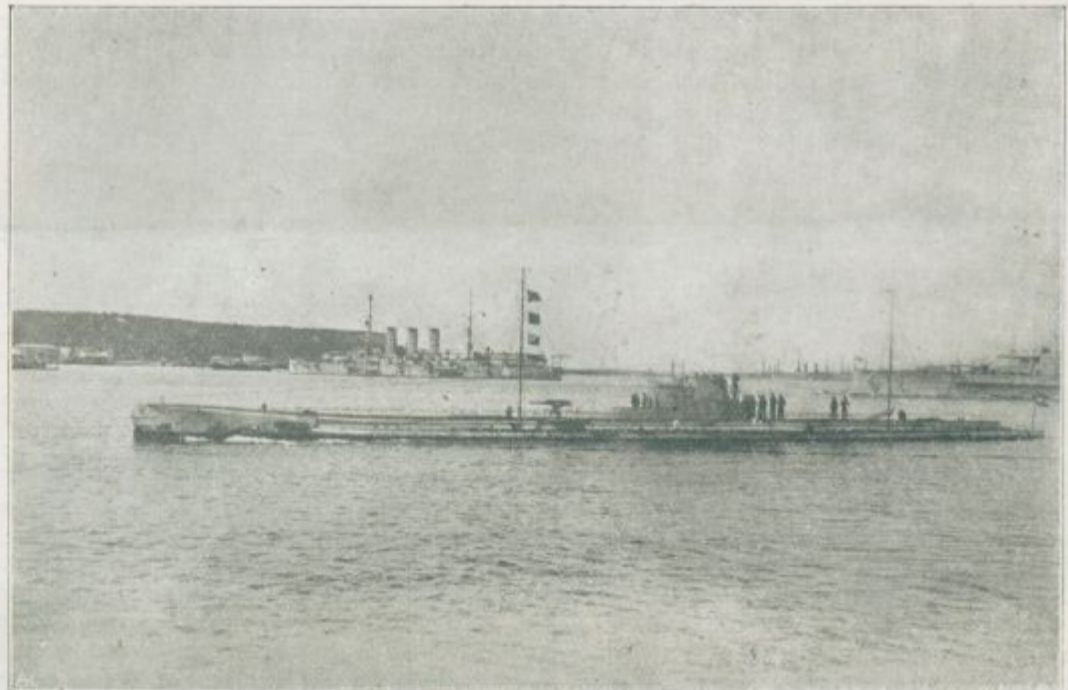
Slike in berilo. Moderno je, da se vidi v stanovanju izobrazjenih naže kipe in slike. Križ, znak trpljenja in vere — je izginil iz kotov sob, Venera kaže, da smo se povrnili v čase oboževanja telesa — in vojaki, ranjeni in pohabljeni, nam povedo, kam nas je dovedlo to malikovanje. Prišla je kazen na nas, a zaslužili smo jo.

Povsod se gibljejo oblasti, da pre-

prečijo moralno pogubo mladine. Generalno poveljstvo v Monakovem in v Kaselu je izdalo katalog o spisih, ki so prepovedani mladini. Izkušnje policijskega varstva za mladino na Štajerskem so dokazale, kako pogubno je gotove vrste slovnstvo za mlade duše in uvedlo je korake. Pri nas vzdihuje pač marsikdo, ne stori se pa dosti, da bi se ustavila energično povodenj pohujšanja. Kar doživljamo sedaj pri marsikateri rodbini, ni prišlo kar tako vsled vojske, današnja sramota in bolezen se je pripravljala z opolzlím berilom, ki je morilo počasi čut sramež-

sliko sv. Antona na razglednici. Vstopim. Prodajalka mi da kup razglednic na izbiro. Tu so lepi svetniki in zraven njih slike, ki so naravnost nesramne.

Poleg slike, ki kaže Prečisto mater, tolažnico vesoljnega gorja, je simbol pohotnosti, slika Venerina in drugo podobno. Naravnost rafinirano. Opozorim prodajalko, mlado dekletce, da take slike ne smejo biti pomešane me drugimi. Dekletce pravi, da so se pomešale le slučajno in da jih ne devajo v izložbo. Te slike pa gredo zelo in pri njih se kaj zasluži. Sploh pa je to umetnost. Uboğa umetnost! Ko-

Nemška podmornica »54« je prevozila skozi morsko ožino Gibraltar in potopila več bojnih ladij in drugih parobrodov.

Gibraltar, angleška utrdba na morski ožini med Španijo in Afriko, z garnizijo nad 6000 mož; večstoletna trdnjava.

ljivosti in vzbujalo v mladih in starih pohotnost. Zato sedaj reke krvi.

Razširjanje opolzlích slik potom razglednic bi se moglo strogo prepovedati. In kako se ponujajo take stvari! V oknu neke prodajalne v Ljubljani zagledam lepo

likokrat te je že profanirala špekulacija na najnižje nagone... Dekletcu povem, da je to nekaj drugega. Na to se izgovarja, da oni ne naročijo teh slik, tovarna jih pošlje poleg drugih in zasluži se pri njih. Tako torej! Stvar je jasna: Marsikdo je še tako sramežljiv, da noče vprašati po takih razglednicah, pa se mu ponudi kar vse vkup. Zdi se, da kupujejo najraje nedorastli dečki... In kdo se protivi in kdo brani? To je greh odrastlih.

Za našo južno armado. Pod tem naslovom vabijo graški listi, da bi si trgali kadilci, ki so doma, posebno ženski kadilci, pri kajenju in pošiljali to, kar so prihranili, vojakom, ki trpe lakoto in mraz, ko stoje dolge ure na straži. Vojaku je smodka tovarišica, ki mu preganja dolg čas in mu premoti želodec. Prišla je tudi do nas neka postava, ki prepoveduje dečkom kajenje in trafikam prodajo tobaka dečkom. Vendar se vidi vsak dan in vsak čas dečke, ki kade javno, ne da bi se brigal kdo zato, ne da bi jim pojasnil kdo, da kradejo s tem sebi zdravje, staršem denar in vojakom tobak. Pride zmučen vojak iz fronte, kjer je trpel za nas druge v zaledju, zgodi se večkrat, da prosi v trafikah za tobak in ga ne more dobiti in gleda domačega nestoriprava, ki mu kadi pred nosom. Odrasli bi morali pojasniti dečkom, kaka sramota je to zanje, odrasli bi morali skrbeti, da vzraste mladina v zdrave in varčne može. Pa kdo se meni za to?

Večji dečki se zbirajo v gruče, kvar-tajo za denar in preklinjajo pri vsaki drugi

besedi. Vsak to pripoveduje in vsak toži, kar pa ne pomaža nič. Zakaj ne preskrbe odrasli tem dečkom dela? Če ni dela zanje v mestu, pošljite jih na kmete, tam ga je dovolj. Starši, ki ne dajo večjih dečkov takoj v kako delo, ko izostanejo dečki iz šole, bi se morali kaznovati. Delomržne postopache je treba vzgajiti po sili v koristne državljane.

Pravijo, da je neka postava, ki prepoveduje preklinjanje Boga. In vendar se sliši to grdo preklinjanje vsak čas iz ust malih otrok in dečkov. Kaj se mora širiti pri nas ostudna laška kletev zato, ker smo v vojski z njimi? To je greh nas odrastlih. Vsi slišimo, a nobeden ne brani, ne šola, ne policija. Ni treba praviti, da ne vedo dečki, kaj pravijo, oni vedo prav dobro, da preklinjajo. Slišali so seveda od odrastlih. In če preklinja staro in mlado Boga in sveto Devico in če se ne ustavlja temu nikdo, kako naj nam prisije sreča boljših dni? V krvavi povodnji tone svet, mi pa pustimo, da izzivajo naši najmlajši s kletvijo božjo jezo.

BOY.

Roman. — Španski spisal Luis Coloma.
Prevel A. Kalan.

V. (Dalje.)

Molče sva si to priznala in sklenila mir. Roko ob roki sva šla naprej kakor Diego Ordoñez in Arias Gonzalo v boj pri Zamori.¹

Dež je pojenjal in vzduh je bil tako mil in oživlajoč, kakor je v navadi meseca marca v Andaluziji. — Ceste so bile samotne, mnoge temne, povsod je vladala globoka nočna tihota, ki v mirnem pokrajinskem življenju zgodaj nastopa. Stopila sva v ozko, vijugasto ulico, kakršnih vidiš povsod v starih mavriških mestih. Boy je hodil spredaj, stopal je po trotoarju, in zdel

bolj gotovo pa zato, ker imajo razne pustne veselice za trgovske komije posebno vabljivo moč.

Samo eno prodajalno tam daleč sva videla odprto, in tja se je oziral Boy. Ob vratih so visele kapuce in obleke za maske z razsvetljenim transparentom, kjer je bilo brati: »Obleke za maske napósodo!«

Nad napisom je v temi gorela papirnata svetilka, nad njo pa se je kakor krona dvigal nečeden velik ptič iz medi, nekam podoben papigi, še bolj pa rajskemu ptiču. Plinij bi ga bil gotovo študiral, Linné bi pa imel veselje, da ga postavi v pravo vrsto in bi Buffonu lahko posvetil enega izmed peterih dostavkov k njegovi »Razpravi o naravi živali.«

Na zatemnelem steklu svetilke so stale na eni strani v rdečih črkah besede: »Tu se brije, češe in striže«, na drugi: »Tu se delajo lasulje in izdelki umetnih las vsake vrste, in na sprednji strani: »Brivski salon pri zelenem ptiču.«

Ob zasenčenih vratih ob luči, ki je silila iz brivnice in svetila v temno noč, je stal na pragu, naslonjen na oboje duri, nezaten možiček križem rok.

To je bil Joaquin Lopez, pravi »zeleni ptič«, kakor Platonov človek, dvonožec in brez peruti.

Brivec je bil bolj ženski podoben, starijav, zopr in grd ne zaradi teža, ker je bil umazan, marveč zato, ker je bil preveč nališpan. Nosil je goste, dolge lase, s temi se je posebno ponašal in delal veliko reklamo za svojo brivnico. Drugi brivci nastavljajo lasulje in razne vrste las v svojih izložbenih oknih, razgrnjene na voščenih kipih, on pa je ob vsaki uri stoječ gologlav pred svojo trgovino razkazoval svoje lastne lase, ki si jih je mazal, da so se svetili črno ko vran in so bili po vseh modernih predpisih počesani in razdrapani.

Iz njega je dehtelo, kar je preostalo neprodane dišeče vode in sredstev za lepoto, ki jih je zase porabil. Trosil se je z riževim pudrom in rožno-rdeče namazal svoji

Srce začuti v hipu, kakor telo, mraz in vročino, in taka nenadna mraznica me je prevzela, ko sem opazil, da je Boy obstal, ko je opazil to malovredno, smešno bitje. Pol ure poprej se je v poltemi pokazala njegova hči Mariquita z vsemi ludiči, sedaj pa on, kakor da ona pomeni pričetek, on pa konec krvave drame, ki se odigra v tem tesnem prostoru med zabojski s

Turški vojaki-rekonvalescenti.

pomadami, vzorci z lasmi in med raznimi kunjami za pustne veselice.

Ni čudno, da sem pod tem vtisom na Boyevo vprašanje tudi v zadregi tiho in boječe odgovoril, kakor bi slutil, da se bliža usoda skrivaj kakor volk.

»To je ulica Algaroes.«

Alojzij Planinšek
iz Polenšaka pri Ptuju, padel 21. junija 1916 na gori Boskon na laškem bojišču.
Na svidenje pri Božu!

Franc Jašovec
iz Radomelj pri Kamniku, padel pri Kovelu na Rusko-Poljskem 29. julija 1916.
Lahka ti tuja zemlja!

Franc Burja
iz Prikrnice pri Moravčah, padel pri Asiagu 6. junija 1916.
Na svidenje nad zvezdami!

Franc Vetric
iz Batuj na Goriškem, padel 6. junija 1916 v Galiciji. Vzoren Orel.
N. v m. p.!

Valentin Nastran
iz Studenege nad Šk. Loko, padel 6. julija 1916 v Galiciji, član Marijine družbe.
Bož s teboj in Marija!

se je v tem hipu popolno miren. Naenkrat pa se obrne na sredjo ceste, ogledujoč ceste pred seboj in me vpraša tiho z glasom, ki se mi je zdel čuden in prestrašen:

»Katera ulica je to?«

Pazno in nezaupno sem sledil njegovim pogledom, in bal sem se, kaj, ako bi mu prišlo na misel, da bi kakemu mačku trubadurju, ki je mijavkal na strehi, ne voščil »Lahko noč«.

Ta cesta je bila središče prometnega življenja. Na desno in levo so se vrstile trgovine za trgovino, ki so bile splošno krasno opremljene; sedaj so bile seveda vse zaprte, ne toliko zaradi pozne ure,

lici; barval si je obrvi, dasi njegovi sivi očesi nista nič rabili te nepotrebne sence. Iz oči mu je gorel zloben, čustven, ciničen pogled, tak, kakršen spremlja do groba drzno nečistnico, ki se mora zadovoljiti z vlogo postarane vlačuge. Govoril je, kakor bi imel vrabca v grlu, svoje misli je povedal, kakor to znajo v Andaluziji ljudje nižje vrste, hodil in vedel pa se je tako kakor kak glediščni plesalec.

Tatovi časa iz zloglasnega, le malo od njegove trgovine oddaljenega manjšega kazina, sami malovredni ljudje, ki jim je lisjak tičal na tilniku, so mu rekli Ninon, v spomin na ono znano Kurtizano, ki je znala ohraniti si svojo lepoto do štiriinosemdesetega leta.

Ko Boy čuje to ime, se obrne v hipu in hiti v nasprotno stran, rekoč:

»Tu jaz ne grem naprej . . . Pojdiva na drugo stran!«

»Toda čuj, prijatelj,« rečem in ga primem za roko, »po tej poti prideva naravnost v moje stanovanje.«

»Tja prideva tudi po drugem potu.«

»Potem je nama treba napraviti velik ovinek.«

»Prav, pa ga napraviva; tukaj, kakor sem rekel, jaz ne grem naprej.«

»Pa zakaj ne, zakaj?« ga vprašam nevoljen.

»Zato, ker nočem.«

To je bila pri Boyu vedno zadnja beseda, brez opravičenja, brez razloga. V da!

¹ V zvezi s prizorom iz Cidovih romanc.

sem se in šel za njim, in strah me je bilo, ko sem njega gledal in ko sem sebi gledal v srce.

Malo poprej sem opazil, da je Boy kar vztrepetal, ko je Porrata omenila samo ime Joaquina Lopeza, zdaj sem videl, da je on — drznež in junak — obledel in se kar umaknil, ko je zagledal onega možička, prav tako, kakor pravijo, da se lev splaši in umakne, ako opazi kačo. Vse to mi je nudilo dovolj jasen dokaz, da še del uganke ni rešen, in da brez dvoma ključ za to rešitev hrani ta zoprni človek.

Prišla sva, jaz zatopljen v teh mislih in Boy zakopan v svoje zadrege, na Asturni trg, ne da bi bila besedico izpregovorila. Skoro na celi sprednji strani je bila zgrajena palača grofa de Astures, kjer sem takrat stanoval.

Grof de Astures je bil brat moje matere, moj varuh in podpornik, odkar sem osirotel po prerani smrti očeta in matere. Grofica mi je bila kakor mati, in nikdar mi ne izgine iz misli spomin na to sveto, krepostno ženo, ki je združila v sebi dobroto in modrost.

V palači sem stanoval na ločenem krilu z lastnim vhodom. Treba, da nekoliko opišem palačo, da se laže razume vse, kar se je dogodilo ono nepozabno noč.

Ob obeh straneh palače se dvigata dva masivna stolpa, sredi med njima je v poznejšem času zgrajeno glavno pročelje s težkimi, nepravilnimi omrežnimi okni; prav v sredi sloni na dveh mogočnih doričnih stebrih z ogromnim plemskim grbom asturskim okrašeno podvorje, nad njim je umetno izklesan friz z gotskim nazidkom, ki je segal od stolpa do stolpa in krasil grofovski stari dvor kakor diadem na čelu plemenite starice.

Na širokem frizu portala je bil napisan z umetelnimi okraski obdan latinski napis:

Slovenec mornar Polenčič telovadi na ladji.

Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum et hoc nunc et usque in saeculum. Amen.¹

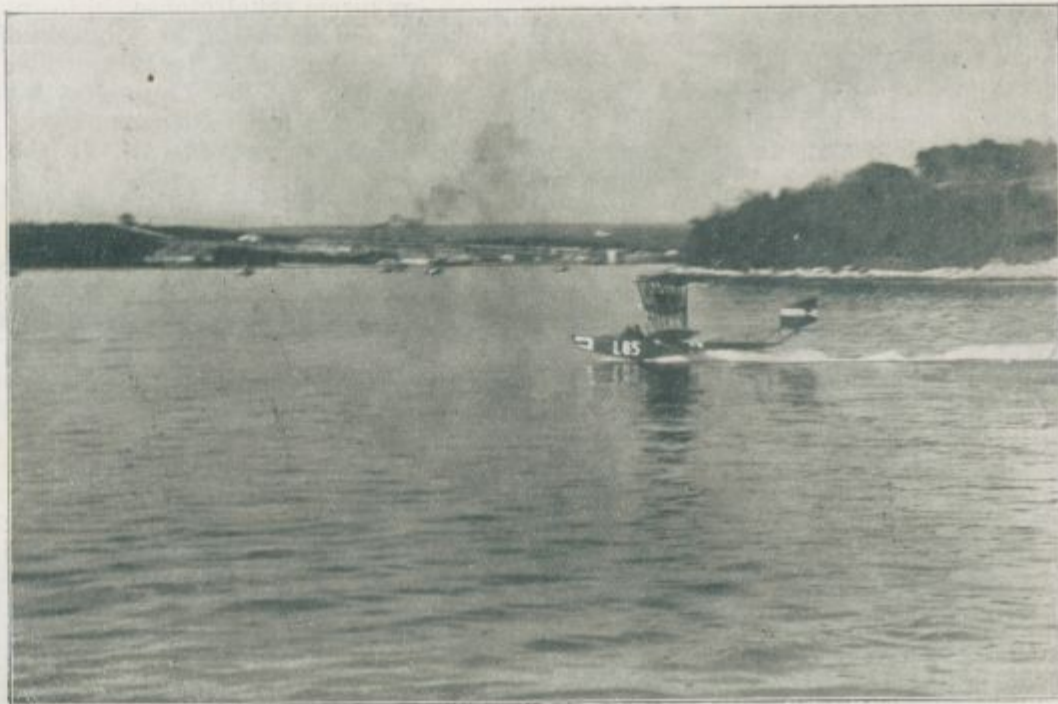
¹ Bog čuvaj tvoj vhod in tvoj izhod sedaj in na veke. Amen.

To monumentalno pročelje je obsegalo, kakor smo že omenili, celo stran na trg; ob stolpih sta na obe strani vodili dve ulici, lisičja ulica in vijugasta ulica, ki se je sedemkrat previla do zadnjega konca, kjer je stala na voglu trgovina »Pri zelenem ptiču«. Ta ulica je bila celo pri belem dnevu temna, ponoči pa kar nevarna, ker so njene krivine nudile priliko za prežo in napad.

Po eni strani se je vlekel ograjni zid asturskega vrta, po drugi pa visok zid žen-

jem popolno sam zase in da so docela neosnovani njegovi pomiselki, da bi on utegnil v hiši motiti moje sorodnike.

Takoj sem naročil Celestinu, naj hitro stopi v Hôtel de Roma po Boyeve stvari in naj plača njegov račun, ker sva imela namen zjutraj ob šestih naravnost iz mojega stanovanja iti na kolodvor. Obenem sem slugi ukazal, da mora ob tej določeni uri poskrbeti za voz, da pripravi čokolade, da osnaži Boyu in meni obleko. Ker se pa nisem prav zanesel, da naju Celestin toč-

Naš hidroplan »L 65«.

skega samostana; v celi ulici ni bilo nobenih vrat ali odprtih, razen vrat, ki so vodile v levi stolp palače, kjer sem jaz stanoval in na drugem koncu ulice skrivnostna stranska vrtica, kjer se je skrivaje hodilo ven in noter iz gnezda »Pri zelenem ptiču«, od Joaquina Lopeza, brivca in posojevalca denarja.

Nad temi sumljivimi vrati, ki sem šel skozi nje enkrat v svojem življenju v usodnem trenutku, je visela lesena tabla z napisom:

»Dobro delni zavod«

»Tu se posoja denar na zastavljanje dragocenosti in vrednot«.

To je bila ubogim in zapravljivcem dobro znana jazba, kjer je Joaquin Lopez uganjal posle svojega oderuštva; na drugi strani pa je bil brivski »salon« v ulici Algaroes, kjer so njegove hčere delale lasulje in kite in s tem zakrivale nepoštene kupčije svojega očeta.

VI.

Skozi vrata pri stolpu sem odhajal in prihajal samo ponoči, da nisem motil miru in čudovitega reda v hiši svojega strica, sicer sem pa vedno hodil skozi glavna vrata na pročelju. Moje stanovanje je vezala z drugimi deli palače steklena galerija, odkoder je bil ob stolpu v vijugasti ulici lep razgled na vrt.

Imel sem tedaj zelo zvestega služabnika Belgijca Celestina. Skrbel je zame in v redu imel moje stanovanje, kjer so bila vrata na ulico zavarovana podnevi le z navadno kljuko, ponoči pa s težkim zaphom, ki ga je Celestin vsako noč potegnili čez vrata.

Vse to sem Boyu natančno pojasnil pri vходу, hoteč mu pokazati, da stanu-

no ob uri vzbudi, sem navil budilnik in ga postavil na mizico poleg svojega vzglavja, ker sem vedel, da bova še govorila in potem trudna gotovo trdno zaspala.

Boy se je, takoj ko je bil pod streho, vsaj kakor se je zdelo, zopet razvedril in razigran. Nič se ni ozrl na krasno kordunsko tapeto, nič ni pogledal na kasetiran strop, delo iz 15. stoletja, ne na zanimive rezbarije ne na posebne napise v sobi, ki so bili posebna starinoslovska in umetelna dragocenost. Boy je hitro hodil po sobi gorindol po taktu Pepe-Hillo-koračnice, ki jo je v svoji norosti za petje prepeval tako glasno, kakor da bi bila ura dvanajst opoldne:

»K bikjim borbam pojdemo,
nič se ne bojimo;
pavke in trobente že,
se čujejo .. Hitimo!

Prav iz srca kličimo
glasno zmagovalcu:
živi, živi, Pepe — Hillo
čez te ga ni — ni bilo!

Pel je in stopal in z rokama je mahal vse v taktu, in bil je videti lep in prikupen; obenem si je slekel svojo plesno obleko, posamezne kose je zmetal po tleh; v tem kotu je ležala čepica, v drugem lasulja, tu vrhna suknja, tam ovratnik in rokavice.

Tako je prišel do usnjatega pasu s srebrno zaponno, tedaj pa se je prav osebno sam zlodej indiskretnosti vtaknil vmes v igro. Na pasu je bilo pritrjenih več srebrnih verižic, njih konci pa so bili v raznih žepih; ko si Boy hitro odpaše pas, prišle so na svetlo razne na verižicah viseče dragocene stvari iz oksidiranege srebca, kakor so bile takrat v navadi, med temi pa se je tudi pokazal kot nepričakovan tožitelj, kot indiskreten enfant terrible, ki pokaže kak madež ali odkrije kako skrivnost, šopek iz šmarnic, ki sem ga pred

dvema urama videl, kako je prišel iz rame plesalke na prsi plesalca.

Šopek je zletel iz žepa, kakor bi ga bil kdo izstrelil iz možnarja, in je padel na mizo meni skoraj v roko, umazan, vel, kakor da bi pri meni iskal varstva in pravice, ali da bi pripovedoval o svojih potih in skrbeh. V hipu sem ga zgrabil v zraku in ga zmagoslavno dvignil, pri tem se nisem kar nič zmenil za Boyeve jezne poglede. Nastavil se je bliskoma, kakor da hoče nádme in mi vzeti šopek, ali enako trenutno je odnehal od svojega namena.

Zlokobni škrat mi je dal priliko v roko, da se maščujem, in jaz nisem bil toliko velikodušen, da bi jo bil odklonil.

»Ubogi cvet,« sem dejal, ko sem ogledoval šopek kakor Don Kihot želod, ko je govoril o zlati dobi, »nesrečni, nedolžni, preganjani cvet, simbol galantnega pohajalca¹: od kod si, kam greš? — Ali si prišel iz roke Najade Manzanarsove v roke morskega Tritona, ki te je dal najprej na svoje prsteno srce in potem spravil v temen kot, kjer so bile cigarete in vžigalice tvoje tovarišice? — Ali bežiš pred krutim Zenom, pred Epiktetom iz kavčuka, ki te je oropal svetlobe in zraka, misleč, da si cvet kakor on, kost brez čuta? — Ali mar želiš nazaj med črne lase tvoje Najade, ki te je v usodnem trenutku oddala kot talnika sladkih čuvstev? Naj se ti posuše solze, ti dehteča podoba razočaranja. Ponesem te k njej, če mi poveš, kje je doma in kako ji je ime.«

Šopek ni bil posebno domač v knjigi »Vodnik za tujce« in najbrže vsled ginje-

ki je počival ob vznožju postelje. — Ko sem pa ime Dorila iz Moratinove kitice zamenjal z Belizo — to je bil anagram primka grofice Bureve — te Manzanarsove Najade, ki je bila najbrže lastnica šopka, je dvignil Triton divje svojo glavo, uprl vame svoje jekleno-svetle oči, kakor da mi hoče prodreti v dno duše.

»Ti vseh bedakov bedak!« je zavpil ves nemiren, skoraj jezen. »V svojem življenju še nisem nikoli slišal takih budalosti. Kdaj so pa še kako fino damo klicali za Meliso?«

Jaz nisem rekel Melisa, ki jo rabijo v lekarni, ampak Beliza, ki je ime kraljice.«

»Pastirice, hočeš reči.«

»Kraljice, pravim. Le prevrni anagram in takoj boš o tem na jasnem, kakor mati gostilničarka v komediji:

Beliza: Primi glavo in postavi si jo zadaj!
Tedad bo vsakdo Iza — bel jo bral.

To sem izpregovoril zelo slovesno, a obenem zaničljivo, tedaj pa je zagrmelo. Ime Izabel je bil Boyu tolikega pomena, kakor najbolj nervoznemu izmed vseh hudičev blagoslovljena voda; umaknil sem se za korak, boječ se, da ne pride iz igračke kaj hujšega.

Vzplamenel je kakor ogenj ob vetru, trenutno mi je iztrgal iz rok usodni šopek, ki sem ga držal pred seboj kakor ščit, in ga je vržel, ne da bi ga pogledal, v posodo iz porcelana, ki je stala poleg umivalnika.

Ko je to storil, in kakor se mi je zdelo, ne toliko iz maščevanja, kakor da se zakrije v svoji machiavellistični naravi,

zažgal je cigareto in kakor da se ni nič zgodilo, je dejal:

»Kakor sem ti že pravil...«

Jaz še vedno razburjen ga vznemirjen prekinem:

»Ne, ti mi nisi še nič pravil.«

»Dobro, če ti nisem še nič pravil, ti pa zdaj povem,« je nadaljeval popolnoma miren, »da ti moram razložiti izvir svoje nesreče, sicer bi je ne mogel prav razumeti.«

Mislil sem si: No sedaj je vendar prišel trenotek, ki sem si ga tako želel, da si bova vse zaupno odkrila. Zato se vlečem tudi jaz zaviti in s cigaretami oskrbljen zložno na naslonjač na nasprotni strani, a v isti meri s posteljo. (Dalje.)

Po svetu.

Svetovna vojska.

Vedno hujši boji na vseh bojiščih, s temi besedami najprimerneje opišemo bojevanje zadnjega tedna. Sovražniki, kakor se vidi, imajo skupen načrt in skupen namen če mogoče še do zime na bojiščih doseči kaj odločilnega. Zato so pričeli z napadi na vseh bojiščih; v ta namen so poslali na bojno polje vse razpoložljive rezerve in povsod nastopajo z veliko številno premočjo.

Na primorskem bojišču ni bilo zadnji teden nobenih bistvenih sprememb. Lahki so imeli pri svojih napadih hude izgube, zato morajo sedaj vojaštvo menjavati. Topniški boji pa sploh niso prenehali. Naši krepko branijo zasedeno bojno črto. Sovražnik neprestano obstreljuje razne naše kraje. Posrečilo se mu je zadeti napravo vodovoda za Trst; zato si morajo v Trstu sedaj pomagati z vodo iz vodnjakov. Upamo, da se našim kmalu posreči zabraniti sovražno streljanje na Nabrežino ter možnost, da popravijo vodovodne naprave.

Tudi na tirolskem bojišču se vrše na raznih krajih neprestani boji v kljub temu, da je na visokih gorah že sneg zapadel. Vse kaže, da bodo že drugo zimo naši in Lahki prezimovali na visokih tirolskih gorah. Sovražniku se tudi to leto ni posrečilo vdreti na našo zemljo. Tirolski vojaki deželni strelci so neizmerno hrabro branili svojo domovino.

Zanimiv pojav nam poročajo listi iz bojev na tirolskem pogorju. Naši vojaki so s polaganjem min v podzemeljskih rovih razstrelili vrh Cimone. In sicer se je pri tem odlikoval nadporočnik Mlakar, po rodu

Slovenec, ki je že za zavzetje oklopne trdnjave Casa Ratti bil odlikovan z Leopoldovim redom. Drzno delo se mu je posrečilo. Ko so naši užgali mino in razstrelili vrh, so drugi naši vojaki sovražnika prijeli od strani in od zadaj. Sto mož je bilo zasutih, kakih petsto so jih ujeli. Med zasutimi se jih je izkopal kakih dvajset, drugi pa so klicali na pomoč. Najbrže sklenejo na tem kraju za nekaj časa premirje, da morejo rešiti zasute nesrečne. S tem smo Avstrijci na vrhu Cimone Lahom vrnili, kar so nam na Col di Lana posodili.

Silistria.

nosti ni ne mignil ne dihnil, zato sem dostavil z zlobnim namenom in v komičnem patosu, kakor bi bil jaz Moratin:²

Šmarnice, dajte, povejte mi,
ali ste v dolu ob jutranjem zoru,
videle lepo Belizo, predrago,
ki se skriva mojim očem?»

Z določenim namenom sem razvijal jaz te neumnosti, Boy pa se je medtem, ne da bi zinil besedo, zavijal v škotski pled,

¹ Francozi pravijo mlademu pohajalcu z ženskami muquet = šmarnica.

² Španski pesnik 18. veka.

skoči v drznem skoku na mojo posteljo, vleže se zaviti v pled široko na hrbet in vrže, kakor mečejo Indijanci svoje puščice, pozdravljajoč solnce ob njegovem vzhodu in zahodu, z elastičnim sunkom z nogama enega svojih atlas-čevljev na sever in drugega na jug; eden je pal in prijetno plaval v umivalniku, polnem z milom pomešane vode, ki jo je zanikarni Celestin pozabil odnesti; drugi je romal na sever, najbrže da je iskal »malega medveda«, pa se je ustavil in obstal na zidcu, kjer se je pričel strop.

Prav podomače si je napravil posteljo,

Rusi neprestano vale nove armade na razna bojišča; vidi se namen Rusa, da hoče na vsak način do zime prodreti našo bojno črto, kar se mu pa dozdej še nikjer ni v celoti posrečilo. S tako silo Rusi napadajo, da se lastni vojaki ustavljajo svojim višjim, ker vidijo, da se obrambne črte ne dajo vzeti. Toda strojne puške jim zopet pokažejo pot naprej, pa tudi kozaki jih s sulicami spodbadajo za te nove boje. Vkljub tej ogromni premoči pa naši dobro branijo svoje utrdbe, tako da sovražnik razen občutnih lastnih izgub ničesar važnega ne doseže.

Tudi združenim rusko-rumunskim četam se do sedaj še ni posrečilo, da bi vdrli preko Kirlibaba ali da bi naše čete vtisnili od Dolnevatre. Tu se vrše boji skoro vedno na istem mestu. — Na Sedmograškem imajo Rumuni še nekaj naše zemlje zasedene, vendar se jim je tudi tukaj ustavil pohod. — V Dobrudži so se morali Bolgari nekoliko umakniti, zasedli so utrjene prostore in odbili vse sovražnikove napade. Čutiti je, da so Rusi precejšen del vojaštva vrgli na Rumunsko, posebno v Dobrudžo. Zadnja poročila iz Dobrudže so pa za Bolgare zopet ugodna. Tudi proti armadi, ki iz Soluna sili v Macedonijo, se Bolgari dobro drže in laž sovražnih listov je bila, da so Bolgari izgubili Florino.

Na francosko-nemškem bojišču so silni boji, a odločilnih uspehov ni na nobeni strani. — Pri Verdunu se zdi, da so se nemške čete nekaj umaknile.

Na Grškem so zmede sedaj prikipile do vrha. Vojaštvo je razdvojeno, velik del vojakov drži s kraljem, nekaj jih je odpadlo na stran Venizelosa. Prebivalci otokov se puntajo proti kralju vsled hujskanja in se vnamajo za republiko pod Venizelosom; tudi v Epiru hočejo biti neodvisni. Ententa ima zasedena vsa pristanišča in je za Grke na ta način edina krušna mačeha. Ako Angleži ustavijo ladje, je Grška brez živil.

Angleška pa ne dela tako samo z Grško, enako skuša obdati z zapiralnim zidom tudi Avstrijo in Nemčijo. Zato sedaj vedno hujše pritiska na nevtralne države, na severno-evropske države in na Švico, odkoder se je še vedno dovažalo živil in drugih potrebščin v Avstrijo in na Nemško. Severno-evropski kralji so se zato zopet posvetovali in sklenili, da se ne vmešajo v boj, da pa zahtevajo, naj bo zanje prost dovoz po ladjah, ker ne gre, da bi tudi njih podložni trpeli pomanjkanje zaradi vojske. Ako njih zahtevam Angleška ne ustreže, potem se bodo zopet posvetovali, kaj storiti.

Iz vsega pa razvidimo, da hočejo naši sovražniki od vseh strani zamrežiti osrednji državi, ki naj bi bili po željah Angležev kakor velikanska oblegana trdojava. Ker imajo vse morje v svoji oblasti, se je Angležem to deloma posrečilo in mi smo vedno bolj siljeni preživljati se s tem, kar sami pridelamo. Ker pa morata Avstrija in Nemčija za redne potrebščine uvažati in ne moreta shajati ob svojem, zato treba z živili in z vsemi drugimi potrebami silno varčevati. Na to merijo vse vladne naradbe glede varčevanja. In vsakdo se mora s to mislijo sprijazniti, da treba kar moč varčevati, pritrpati si pri jedi, pri pijači, obleki, obutvi, povsod, da preživimo hude čase, ki smo jih doživeli. Sedaj treba veliko premagovanja samega sebe, veliko potrpežljivosti in izdatne ljubezni do bližnjega.

Ljubezni in dobrih rok nam treba nasproti goriškim beguncem. Pomislimo,

kaj bi mi radi imeli, ako bi bili mi na njih mestu in bi tudi morali potikati se po svetu okrog. Vsi begunci seveda niso potrebni pomoči, ker jih je nekaj premožnih, a revežev se moramo povsod usmiliti. Kajpada si morejo begunci, ako so zdravi, tudi z delom pomagati, da se pošteno preživljajo.

Vse to se bo prav urejevalo, ako bi nas vse prešinjalo živo, dejansko krščanstvo, vera Kristusova, ki nas uči Boga ljubiti čez vse, bližnjega pa kakor samega sebe. Sedaj v teh poskušnjah se bo pokazalo, koliko je v nas prave, žive, v delih živeče vere in koliko je le zunanega, nebistvenega, kar hitro odpade in se porazgubi.

Beneška palača v Rimu.

Avstrijska država ima v Rimu veliko palačo di Venezia, kjer ima svoje stanovanje naš zastopnik pri Vatikanu. Ob izbruhu vojske z Italijo sta tudi avstrijski in nemški poslanik pri sv. Očetu morala zapustiti Rim. S tem je očitvidno laška vlada kršila pravice papeževe, ker bi mu morala dovoliti toliko samostojnosti, da bi smel imeti zastopnike raznih držav poleg sebe. Toda laška vlada s tem ni

Bolgarski ples.

bila zadovoljna. Proti vsem določitvam mednarodnega prava in kar je še več, proti vsem zapovedim božjim so se Lahi s silo polastili avstrijske palače di Venezia v Rimu in jo razglasili kot državno last.

Papež seveda tega ni mogel mirno gledati; ugovarjal je proti temu nasilstvu; toda listi poročajo, da je laška cenzura prepovedala ta ugovor objaviti ter da ga hoče objaviti s svojim odgovorom vred. — Tudi avstrijska vlada je izjavila, da Lahi nimajo nobene pravice do avstrijske palače, temmanj, ker je to bivališče avstrijskega poslanika pri papežu, in ta poslanik bi moral še vedno tam prebivati, ako bi se laška vlada količkaj ozirala na mednarodni zakon in na papeževe nespodbojne pravice. — Tuje blago kliče po svojem gospodarju in prišel bo čas, ko se mora vsa ta krivičnost nad Italijo grozno maščevati.

obsirnem in obljudenem mestu, v kateri ne bi bila kosila smrt.

Ves mesec september nisi videl na Dunaju in v okolici Dunaja drugega kakor mrliče, ki so jih vozili drugega vrhu drugega, mrliče, ki so jih nosili, mrliče, ki so jih vlekli po tlaku, mrliče, ki so jih pokopavali. Gorje je bilo dan za dnem huje, zmanjkalo je živih, ki bi pokopavali mrtve. Z javnim klicem in bobnanjem je iskalo ubogo mesto skozi več tednov vsak dan nosačev in pokopačev. Boben pa je imel tako tožen glas, da se ga je prestrašil vsak noter v dušo in se ni hotel oglasiti iz tisočev priprostih ljudi nikdo za pogrebno delo, dasi so jih obsipali z denarjem. — Mesto je dalo torej za to delo na smrt obsojene zločince, ki so zapustili verige in ječe in se lotili grobarstva.

Smrt ni pobirala samo ezopske krinke in pokvek, segla je tudi po lepoticah, radi katerih je postal marsikateri fant

Razno.

O kugi na Dunaju.

(Abraham a Santa Klara.)

(Dalje.)

Velika je bila beda mesta Lisabone, ko je umrlo v njem l. 1578. okoli 70.000 ljudi. — Hudo je bilo v Breslavi na Šleskem, kjer je pobralo v dva in dvajsetih tednih 5.900 oseb. Žalostno sliko je nudil Rim tedaj, ko je umrlo v njem na kak dan po 10.000 ljudi. Strašno je bilo l. 1381. v Pragi, ko so pokopali na en dan 1116 ljudi. Veliki pomor je prestalo l. 1466. mesto Pariz, kjer so pokopali v kratkem času 40.000 meščanov. Tužno je bilo slišati l. 1576. zvonove v Benetkah, ko so zvonili kugi in je umrlo v devetih mesecih okoli 60.000 ljudi. Vsa ta mesta je obiskalo veliko gorje, res, ali kdor je videl, kaj se je godilo septembra l. 1679. na Dunaju, ta mi bo potrdil, da je nemogoče naslikati to strahoto s peresom ali z besedo, kajti črna smrt je divjala tako po mestu, da so mislili, da je prišel konec sveta. Ni je ne ulice ne steze v tem

pravi malikovalec, ker je ljubil umrljivo stvar bolj kakor neumrjočega Stvarnika. Ako si naletel na mrtvaški voz, si lahko videl, kako so mahali iz njih svileni pajčolani in so visela iz njih taftova krila. Videli si lahko, kako so vlekli grobarji ženske za lase, prepletene s trakovi in kamni. Svila je bila postala tačas tako navadna med ljudstvom, da si je brisal hlapec svoj nahodni nos ob njo. Kajti mrtvarji (grobarji) ki so morali v hiše po mrliča, so vzeli poleg mrličev tudi dragocene obleke in dragotine.

Kuga je pobirala sicer svoje žrtve pri obeh spolih, ali jemala jih je več med ženskami. To vsled tega, ker so ženske bolj podvržene strahu in domišljiji. Kaj ne premore pri ženskah njih bujna domišljija? — Radi nje se je ločilo tisto leto

Severno bojišče: Učinek ruskih granat.]

na Dunaju mnogo mladih ženskih bitij od sveta. Zgodilo se je, da je pospravljalo mlado dekle po svoji omai trakove, znake ljubezni, katere je bila dobila zastonj od kakega mladiča. Kar zasliši ropot koles. Prevzetija jo vleče k oknu. Pogleda in ostrmi. Zagledala je z mrliča naložen voz. Prebledela in prestrašila se je tako, da je planila isti hip kuga nanjo. Odložila je pisane trakove in dobila je na roke črne pentlje na pot v lazaret, od koder je nastopila pot v večnost. Koliko staršev je prečulo mnogo noči v skrbnih pogovorih, kako bi preskrbeli svoje odrastle hčere po svoji želji, ker so bili morda zapazili, da nosijo njih hčere posebne pentlje na svojem rožnem vencu. — Ljubi starši! Lahka vam noč! Spite brez te skrbi! Ne delajte si čezomernih sanj z vpeljanjem možitov vaših hčera. Kmalu pride

„Naprej zastava slave“
ilustrirana v deseti skupini razglednic
„Vojska v slikah“. Izide 1. oktobra. Cena
kakor doslej. Ta skupina je pač vsega
priporočila vredna, ker obsega poleg
slike našega presvitlega vladarja tudi
štiri slike iz naše narodne himne in:
„Kaj maramo mi“ - „Rožmarin“ - „Vožoti“.

Poslušajmo se ob vsaki priliki
omenjenih razglednic!

ponje poštena snubilka, božja dekla, ki je zasnubila tiste dni več tisoč mladih deklic in jih odpeljala v svatbeni dom, v črno jamo. Smrt pa ni izbirala med deviškimi šapljem in med avbo, ne med gladnimi lici in razoranimi, pobirala je stare kakor mlade žene, vendar je segla raje po deviškem cvetu. Koliko takih mladih revic jo šlo na trg, da bi nakupile kaj dobrega za svojo gospodo in se je prestrašilo pred prvim prepadlim obrazom tako zelo, da so prinesle domov v košarici jestvine in v životu kuga.

Gospoda od stanu je bila zapustila na zdravnikov nasvet žalostno, okuženo mesto, le nekaj plemenitih mož je ostalo ne glede na nevarnost na Dunaju, da so skrbeli za javni red. Kuga jim je pobrala služabnike, prizanesla je pa njim. To je dopustila Božja previdnost, ker bi bilo mesto prišlo tako v še večjo zadrego in bridkost. Sicer pa ni spoštovala kuga ne visokega stanu ne premoženja, ne baržuna ne cvilha. Povsod po mestu, najbolj pa pred mestom, je ležalo na tisoče oblek in posteljine, katere so raztresali vozači mrličev. To je izgledalo kot da bi bil oskubil jastreb nedolžno globico in bi bilo odprhalo perje na vse strani. Videli si tu klobuk, tam rjuhe, tu z dragocenimi čipkami ob-

šito odejo, tam nekake kosmate koce, umazane predpasnike, skuštrane vlasulje. Gosposki gre hvala, da je zapovedala pobirati in zažgati vse razmetano. Bogatinom je skoraj prirojeno, da so občutljivi, najmanjši duh je muka za njih nežni nos, to mora dišati vse po bizamu in blagodu, da ne bo užaljen sitnač. V tej hudi kugi pa ni bil bogatinom smrad zoprni, ako so mislili, da jim je za zdravje; ker je bilo razširjeno mnenje, da brani kozlov duh okuženja, so jemali kozle v hiše in kozel rogač se je smel izprehajati po sobah in oblizovati mize. (Konec prih.)

Nove poštno pristojbine.

Državni zakonik in naredbeni list za pošto in brzojav prinašata dve naredbi, s katerima se razglasa napovedana izprememba poštinih in brzojavnih pristojbin, in sicer stopi ta tarifna izprememba v veljavo z dnem 1. oktobra t. l. Enaka tarifa, ki bo od 1. oktobra dalje veljala v notranje-avstrijskem prometu, bo bistveno veljala tudi za promet z Ogrsko, Bosno in Hercegovino in z Nemčijo. Temu poenostavljenju tarifnih določb se pridružuje nadalje poenostavljenje reglementarnih določb z istočasno uvedbo enotnega avstro-ogrškega »poštnega reda«.

Kar se tiče izpremembe pristojbin same, so v poštne prometu glavne izpremembe naslednje: Pristojbina za pisma najmanjše teže se je določila na 15 vinarjev. Za težka pisma se uvede v prometu z inozemstvom veljavno stopnjevanje teže od 20 do 20 gramov, in sicer s pristojbino 5 vinarjev za vsakih 20 gramov. Za dopisnice, ki jih bo poštna uprava opremila z vtisnjeno znamko, znaša pristojbina 8 vinarjev, za vse druge v celokupnem prometu z inozemstvom (izvzemši Nemčijo) 10 vinarjev. Pri tiskovinah se odmeri pristojbina s 3 vinarji za vsakih 50 gramov. Kdor hoče, da se njegove tiskovine odpravijo hitro, mora pri oddaji potom posebne ekspresne znamke plačati dodatek

2 vin. brez ozira na težo pošiljatve. Pristojbine za časopise se za enkrat ne izpremene. Za blagovne vzorce se določa pristojbina na 5 vin. za vsakih 50 gramov, najmanj pa na 10 vin. Obenem se povišuje dopustna teža za blagovne vzorce na 500 g. Pristojbina za vrednostna pisma se bo sestavljala iz pristojbine za enako težko priporočeno pismo in iz vrednostne pristojbine, ki znaša za tuzemski promet 5 vin., za promet z Ogrsko, Bosno in Hercegovino in z Nemčijo 10 vin. za vsakih 300 kron. Najmanjša pristojbina za vrednostna pisma znaša 60 vin. Obveza za navedbo polne vrednosti pri pismih, ki vsebujejo bankovce ali denar v gotovini, v bodoče odpade.

Pri zavojih se pasovni zistem popolnoma odpravi ter se določa stopnjevanje teže od 5 do 5 kg, razen tega se najvišja teža znižuje na 20 kg. Pristojbine znašajo za tuzemski promet in za promet z Ogrsko, Bosno in Hercegovino do 5 kg 80 vin., do 10 kg 2 K, do 15 kg 3 K in do 20 kg 4 K. Ta pristojbinska postavka velja tudi za promet z večino ozemelj nemške države. Za oddaljene kraje nemške države je pristojbina povišana. Za promet z Ogrsko, Bosno in Hercegovino in z Nemčijo se, kakor v vsem poštne prometu, z inozemstvom uvaja za zavaje prisilno frankiranje. Za tuzemski promet se dopušča sicer še možnost nefrankiranja, vendar se določa pristojbinski dodatek 20 vin., in sicer za vse zavaje brez ozira na težo.

Pristojbine za poštno nakaznice bodo za tuzemski promet in za promet z Ogrsko, Bosno in Hercegovino znašale za zneske do 50 K 20 vin., pri zneskih preko 50 K 50 vin. za vsakih nadaljnjih 50 K. Za promet z Nemčijo veljajo pristojbinske postavke svetovnega poštnega društva, to je 25 vin. za vsakih 50 K.

Nadalje se uvajajo nove določbe za promet po povzetju.

Povišanje pristojbin za brzojavke obstoja v povišanju dosedanje pristojbine za posamezne besede od 6 do 8 vin., obenem se določa najmanjša pristojbina 1 K za brzojavko. Tudi povišana pristojbina za brzojavke velja enotno tako za tuzemski promet kakor za promet z Ogrsko, Bosno in Hercegovino in z Nemčijo. Temu povišanju pristojbin primerno se je pristojbina za posamezno besedo pri dosedaj v avstrijskem, ogrskem in bosenskem dopustnem prometu s časopisnimi brzojarkami določila na 4 vin. Pristojbina za časopisno pavalno korespondenco, ki je dopustna v tej zvezi, se je določila na 15 K za prvih 500 besed in na 3 K za vsakih nadaljnjih 100 besed.

Zmes.

Znamenja miru. Oče: »Ti, stara, jaz mislim, da bo kmalu mir, ker se mi vedno sanja o — rižu.«

V zadregi. Trgovec vedno na potu, da bi vlovil kako posojilo, sreča prijatelja ves razburjen, rekoč: »Dobro, da te dobim. Veš, v taki zadregi sem in vendar kar nič ne vem, kje na svetu bi kaj denarja dobil.« — Prijatelj: »Me prav veseli, dragi, ker sem se že bal, da si morda mislil ga pri meni kaj dobiti.«

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani
registrouana zadruga z omejeno zavezo

Dunajska cesta (uradni prost. I. nadstr.)
priporoča svojo

ZALOGO vsakovrstnega kolonijalnega in
specerijskega blaga —

ZALOGO najboljših mlekarskih izdelkov:
sira, masla, kondenziranega mleka —
ZALOGO zajamčeno pristn. vina iz Kranjske,
Štajerske, Ogrske, Hrvatske, Istre in Dalmacije,
najboljše domače sliovke, tropinovca, konjaka in ruma.
(Kleti v Sp. Šiški št. 152) —

ZALOGO vsakovrstnih kmetijskih strojev.
Strojnik vedno na razpolago —

ZALOGO raznih močnih krmič, gnojil, semen itd.

Dogodbe.

Pomagalo je.

Pet dni smo že v Mazagrano. Končno pod streho. Zopet smo približno vedeli, kaj je snažnost. Toda oskrba... Pomanjkljiva — bi bil še prijazen izraz. Naš kmet je bil skop, še več kot to. Ko so drugi kmetje zbežali v Pariz ali drugam, je on mirno ostal na svoji kmetiji in jo imel v najboljšem redu.

Gotovo, večkrat smo pri gospodu Martinu rekvirirali, toda nikoli veliko dobili. Vendar mu ni bilo treba vzdihovati. Kajti gotovo je imel kaj skritega, ker nas je, kadar smo prišli iz službe, objel krasen vonj iz kuhinje. Lahko si mislite, kako smo tedaj trpeli. »Rekvirirati« nismo smeli po povelju ničesar in tudi na »uporne« kokoši in piščance naš stotnik ni več verjel. Tako smo se popolnoma potlačeni, snažeči orožje, posedli skupaj po slabem kosilu. Kar udari podčastnik Balzer jezno po mizi in zatrdi, da bo naredil takemu postopanju konec.

Balzer je bil premeten mož, doma zavarovalni uradnik. Tako smo lahko pričakovali pametne misli od njega in vsi smo gledali napeto nanj.

»Torej, no...«

»Danes naprej prevzamem jaz kot oskrbovalni podčastnik kuhinjo, da veste. In danes večer kuham prvič. Vem za neko prav posebno jed. To lahko poveš kmetu,« se je obrnil Balzer k meni, »tudi da bom živila nakupoval na debelo; stroške za to boste vi vsi plačali.«

Nevoljni sicer smo se glasno zasmeli, kajti čeravno smo imeli denar, kupiti kaj užitega le nismo mogli ničesar v Mazagrano.

Ob petih smo prišli iz službe, dež je lil prav pošteno, toda Balzerja ni bilo še v kvartirju. Končno je dospel ves moker s paketom pod pazduho.

»Ali si povedal kmetu naš sklep?«

»Da, da! Merci, merci...« je odgovoril, »Madeleine ti lahko pomaga...«

Balzer je šel v kuhinjo. Njegovo prvo opravilo je bilo staro Madeleino z vojaško odločnostjo spoditi ven, ravnotako nas, ki smo hoteli prisostvovati njegovi kuharski umetnosti.

»Pečeni slaniki in krompir,« je tulil skozi vrata, ko smo bili zunaj.

Pečeni slaniki in krompir... Strela, ni slabo. Kje je vendar staknil slanike?

Pričakovanja polni smo izmenjali svoja mnenja in vlekli pipe, ki je v njih gorel slab, toda drago plačan tobak.

Dvajset minut je menda preteklo, ko so se naša sobna vrata hitro odprla, toda namesto Balzerja z dobro jedjo je stal kmet s svojo ženo in kar je bilo živega pri hiši, hlapci in dekle, ob pragu. Kmet je zabavljaj, robantil in klel.

»Dragi korporal, za božjo voljo... ta grozni duh,« so jadikovale ženske.

»Nesramno je. Hudiča...« se je jezil kmet.

V resnici. V tobakov dim se je mešal čuden smrad, ki je bil neznošen še za nas, stare, izkušene vojake.

Presneto! Zmerom močnejše je valovalo notri. Bilo je naravnost strašno. Toda od česa je vendar ta neznozna sopara?

»Grozno... Vaš gospod kamerad...« je klel Martin.

Balzer!

Skočili smo pred kuhinjo, v kateri se je vrtil naš kamerad, usta in nos, ovita v suknjo, na očeh avtomobilna očala, okrog velike posode, iz katere je vstajal težak, oster dim.

»Človek božji, kaj delaš?«

»Nehajte... takoj!« se je zadržal kmet. Balzer je pustil čisto miren posodo na ognju, prišel počasi do praga, potisnil suknjo z ust in je rekel: »Nehati! Pač. V pol ure so slaniki gotovi. Ven,« je zakričal nato.

Zdaj sem razumel. Odtegnil sem se groznemu kraju, ki je v njem deloval naš Balzer, in razlagal kmetu, da se morajo ribe, upoštevajoč kuharsko umetnost podčastnikovo, peči najmanj še pol ure. To je sicer nekoliko neprijetno, čisto gotovo, toda ne moremo drugače; od lakote vendar ne moremo umreti. Pomiri naj se. Danes smo dobili po srečnem slučaju nekaj rib, ki jih bomo kuhali vsak dan...

Naprej nisem prišel. Madame je vila roke: »Vsak dan?« Razumel sem, da ne želi zadušiti se. Če gospodje niso zadovoljni s hrano, se mora pa boljše kuhati... Varčnost je sicer lepa čednost, gotovo, toda preveč je preveč...

Balzer je kahal dalje. Vedno gostejši oblaki so odevali hišo do zadnjega koticika. Potem so se vrata spet odprla in vstopil je kmet in prosil, da naj prenehamo s samooskrbo. Madame je nezavestna. Madeleine je šla... grozno! Lahko smo prepričani, da bodo za nas dobro skrbeli.

Pomilujoče sem mignil z rameni. Ne gre, to je že naznanjeno, treba bo drugega poročila...

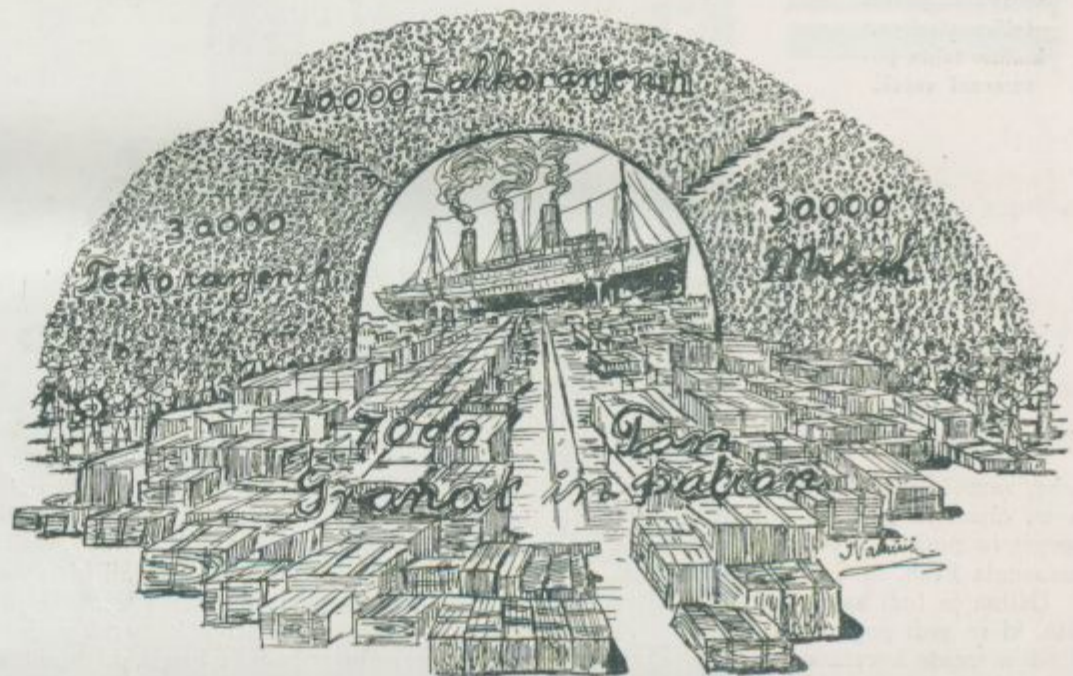
»Toda, dragi korporal...«

»Da, da! Mi je prav žal... toda ne gre drugače. Smo preveč nakupili. Bodite mirni.«

sadje in nima pravega okusa. V kis se dene lahko vseh vrst sadje, tudi kopinšnice, drenulje, jerebrike, trnulje, dinje in buče. Vsak sad mora biti zrel in zdrav. Debelo sadje se razčetrta, drobiž se pusti kar cel. Sad se kuha v porcelanasti skledi na sledu vode toliko časa, da ni več presen, potem se strese na sito, ki stoji nad skledo. Sok, ki se je nabral v skledi, pristavi v porcelanasti posodi k ognju, deni vanj na liter soka po 150—200 g sladkorja, kakor je pač sadje sladko; kuhaj sladkor do gostega, vlij vanj (1/2 litra na liter sadnega soka) vrelega kisa, da prevre vse skupaj. Sadje vloži v posode in vlij vrelo tekočino vanj. Posodo je treba prej segreti, da ne počí; ko je napolnjena, zamaši hitro in dobro. Osem dni zatem odpri in odlij sok in zavri še enkrat in vlij vrelo na sadje. K takemu sadju je treba dišav. Deva se vanilija, ananas, zelena, pehtran, boreč, janež, muškat, žbice, sladka skorja, bezgov cvet, gorčica. Bezgov cvet se dene k sadju v žakličku, tako tudi gorčica, poleg gorčice par zrn popra. Sadje z gorčico je jako priljubljeno.

Pri pripravljanju okisanega sadja je treba paziti, da ne pride v dotiko z medom ali z bakrom, žlica za vloženo mora biti lesena ali srebrna, posoda ne sme biti položena, in če je, mora biti dobro položena, da ne razprosti kis loščenine.

Skisano sadje. Izplakni sod in obloži dno z listjem višnje. Na to naloži jabolok in hrušk;

Učinek ameriških municijskih pošiljatev: Na eni ladji 7000 ton granat in patron, to pomeni 30.000 mrtvih, 40.000 lahko ranjenih in 30.000 težko ranjenih. — Če se pa na taki ladji enemu Amerikancu od podmorskega čolna kaj zgodi, že Vilson vpije, da se ogroža nevtralnost.

Ko je končno kmet prisegal, da nam bo vse stroške povrnil in dobro skrbel za nas, sem se omehčal.

»In vino...«

»Kolikor ga hočete...«

»Dobro.«

Balzer je bil odpoklican od svoje nove službe. Svojih slanikov ni skuhal, ampak jih vrgel na gnoj, kamor so pravzaprav spadali, še preden jih je začel peči. Tem slanikom, pečenim v petroleju, smo se imeli zahvaliti za izvrstno preskrbo, tako da smo kratek čas, ki smo ga še prebili tukaj, bili prav zadovoljni.

Gospodinjstvo.

Okisano sadje je okusna in zdrava jed; pri pripravljanju pa je treba paziti, da dobiš pristni vinski ali sadni kis, sicer se pokvari

vmes deni janeža in koromača. Ko je sod poln, obteži sadje in zalij z vodo, da bo stala čez pokrov. Vodo je treba večkrat doliti. Ko je sad prekipel, je užiten. Se drži prav dobro do binokosti, in če je na temnem in zračnem, še dosti dlje; skinani ljubčki (Tafeläpfel) in tepke so se držali do avgusta. Tak sad je jako zdrav za želodec. Turki ga hvalijo, da je zdravilo za želodčne bolezni. Od sušca naprej prilij vsak teden na hektoliter sadja in vode osminko dobrega žganja; to daje sadju dober okus in pomaga, da se ohrani dlje časa.

Ceneno in hitro vkuhanje sadja. Na 5 kg sadja vzemi dkg salicila, 1/4 litra finega špirta ali žganja in na vsak kg sadja 1/4 kg sladkorja. Sladkor kuhaj, dokler se ne izčisti, nato zlij vanj žganje, stresi sadje in salicil. Ko je vrglo pene, odstavi in napolni steklenice. K jagodičju ni treba prav nič vode, k drugemu sadju deni 1/2 litra na 5 kg. Komur ni dovolj sladko, si dene lahko več sladkorja. Jako okusna je bezgova pijača, narejena na ta na-

čin; podobna je najboljšemu vinu. Bezeg pusti stati dva dni, potem ga iztisni in kuhaj kakor gori povedano, nalij v steklenice in zamaši.

Paradižna konzerva na laški način. Razpolovi paradižnike in odlij drugi dan, kar se je nabralo vode, goščo pa stresi na debel prtič, ki je napet vrhu skleda. Ko je odkapalo, kar je bilo še vode, stehtaj goščo in primešaj na vsake dve kili kilo soli. — Dobro se drže paradižniki, če jih deneš cele v glinast vrč ali v stekleno posodo, do tri prste od roba, in zavežeš posodo in jo postaviš vsak dan v pečico, kadar je minula najhujša vročina. Paradižniki se stisnejo in izpuste sok. Kadar stoji sok za dva prsta nad sadjem, jih spravi. Letos, ko so paradižniki tako dragi, je najboljša kuhata kar vse skupaj: kožo, seme in meso, dokler se ne zgosti. Na kilo se dene pri kuhanju dve žlici soli.

Nove prikuhe. Marsikaj se uživa drugod, kar pri nas ni v navadi. Tako prodajajo in kuhajo na Angleškem in na Francoskem zajko ali zvončico, Rapunculus, ki raste pri nas večinoma samo sama od sebe in se ne uživa. Užito pa je listje kakor tudi korenina; listje se kuha kakor špinača in mesnata korenina se

in zdravi. Loboda in rman sta se kuhala prejšnje čase pogostoma za juho ali za prikuho. Na več načinov pripravljajo na Angleškem koprive.

Na jesen in na pomlad ponujata gozd in travnik marsikaj za želodec. Mnogo užitnih korenin, jagod in gob čaka nabiralca jeseni, dosti klike in vabi pomladi. Pomanjkanje nam bo pokazalo marsikaj užitnega, ki je bilo pozabljeno. Zemlja je bogata zakladov, um človekov je iznajdljiv v sili — in Bog pomaga potrepljivemu.

Nadomestilo za olje. Namoči slezovih (Eibisch) korenin v kropu in pusti stati nekaj ur, potem kuhaj, da se pokuha voda do polovice in pusti še par ur, da postoji. Tako dobiš lepo rmeno in gostljato tekočino, ki se rabi za vse solate namesto olja. Lahko skuhaš več skupaj, naliješ v steklenice in prekuhaš steklenico v kropu. — Tako se skuha tudi kragen, to je neka vrsta mahu, ki se dobi v lekarni. Mah se opari, prva voda odlije, potem se kuha, dokler ni gostljato in precedi skozi platno. Na dve žlici mahu se dene žlico olja, se raztepe s kisom in zabeli. — Olje nam nadomesti jajce. Porabi se celo ali sam

Za vsakega mrtvega, hudo ali lahko ranjenega vojaka se porabi toliko streliva, kolikor tehta posamezni vojak.

skuha, razreže in polije z raztepenim rumenjakom, oljem in gorčico, posoli in poštupa s poprom in potrosi s čebulo. Užita sta tudi Campanula Prah. in Campanula latifolia.

Užitna je tudi zajčja detelja, Oxalis esculenta, ki se sadi pogostoma gredam za okvir. Naredi mesnate korenine, ki se pripravijo kakor sladka repa.

Virginjski oreh (Erdnuß) je pravi kras vrta, naredi lepo dišeče grozde višnjevega cveta in debele gomolje. Cvetje osadi stroke, ki se kuhajo kakor grah, gomolji se pripravijo kakor krompir, so pa dosti bolj okusni in redilni. Rastlina je znana v Evropi že od leta 1640.

Korenino gadovega korena uživajo na severu kuhano, delajo pa tudi moko iz posušene. Korenine kukovic dajo posušene in stolčene zelo redilno moko, ki se dobiva v drogerijah pod imenom salep, kupljena moka je večinoma iz vzhoda, pa tudi moka naših kukovic je dobra.

Od gob je večina užitna. Kar je vojska, nabira vsevprek in se je vsevprek gobe in sliši se le tuintam o slučaju zastrupljenja. Zdaj prinašajo na trg rožmarinke, sivke, ježevke, mrazovke in druge gljive, katerih ni jedel prej nikdo.

Redkvičina nat da izborna špinača in solato, repina nat se uživa kuhana ali surova za solato. Grenkuljičina juha je bila prej jako v navadi postne dni, mladi janeževi odganjki so zdrava jed. Je se lahko tudi samo s soljo. Cikorijska korenina, listje in odganjki so užitni

rumenjak, se posoli in raztepe z vilicami in zaliva počasi s kisom. Olju je jako podobno surovo maslo, če ga raztopiš v vreli vodi in ne razbeliš; temu primešaj kisa ali kisle smetane. Tako zabeljena kumarina solata je prav dobra. — Olje na vloženi kumarah nadomesti lahko malo zribanega hrena, ki brani kumare plesni in jim doda na okusu. Sardelice in druge na olju pripravljene ribe se devajo zdaj tudi namesto olja k solatam in polenti.

Dober regrat. Naberite rumenih listkov mladega regrata, operi ga in potrosi s soljo (na vsak krožnik regrata žlička soli), pusti ga deset minut tako, potem ga potrosi s sladkorjem in polij z oljem in limoninim sokom in zmešaj.

Kuhan regrat. Rumene liste pristavi na mrzli vodi in pusti na ognju, dokler ne zavre, potem odcedi, seseklaj in kuhaj na slanem kropu. Zarumeni moka na masti in zabeli, malo mesnega izvlečka pboljša okus.

Drobiž.

Blazni v dežju granat. Zdravnik, ki vodi lazaret v Boulogni, je pravil poročevalcu »Gauloisa«: K najstrašnejšim spominom mojega življenja prištevam večer, ko smo morali pobrati nagloma naše stvari in sem moral spraviti ranjene in bolne nazaj. Imel sem celo četo na živ-

cih obolelih vojakov. Te naj bi spravil na varno. Ker so bili reveži dokaj mirni, mi ni prišlo na misel, da bi bil vzel s seboj svoje močne sanitejce, katere so rabili drugje prav krvavo. Blazni so mi sledili brez ugovora. Moral bi jih peljati uro hoda, po poti, ki je bila izpostavljena sovražnemu ognju. Ubogim dečkom sem zabičal, kako naj se varujejo, in četrta ure je šlo res vse dobro, sledili so mi mirno kakor ovce in niso se zmenili niti najmanj za granate, ki so udarjale kakih 50 korakov od nas. Ko pa je udarila granata par metrov za nami, na našo pot, so prišli moji bolniki čisto iz sebe. Nekateri od njih so dvignili roke kakor v začudenju in so obstali, drugi so zaihteli, drugi so se zakrohotali — stali so pa vsi — in okrog nas peklenski oženj. »Naprej otroci!« — sem kričal, ali niso me poslušali več. Stali so sredi ceste in so bulili v jamo, izkopano od granate, ta in oni je jecal besede brez zveze in pomena. Tudi jaz sem izgubil ravnodušnost. Besen sem vpil nanje in jih silil in vlekel naprej, da pridemo iz nevarnega kraja, kar udari v sredo nas in ubije dva mojih blaznih — in drugi so se vsedli okrog mrtvih tovarišev... Postali so nakrat vedri in mirni, smejali so se in pogovarjali. Kričal sem nanje, zmerjal sem jih, vse zaman. Eden njih me je pogledal porogljivo, kakor da si misli, da so oni pametni in jaz neumen: smrti ne uideš, čakaj in smejaj se! In jaz res nisem več vedel, če sem še prav pri čisti pameti. Kaj naj naredim? Instinkt mi je velel, beži, dolžnost me je silila, da vztrajam. Ko sem pa videl, da postaja streljanje silnejše in da provzroča vsak izstrelek glasen krohot mojih blaznih, sem se odločil, da poiščem sanitejce. Ko pridem z dvanajststoročnimi možmi nazaj, sem videl, da je razpočilo nekaj granat v bližini blaznih in je ranilo nekaj njih, drugi so sedeli okrog ranjenih. Strašen je bil ranjenec med njimi, ki je imel razcefran nos. A ravno ta je provzročil tovarišem veliko smeha in on sam se je poizkušal nasmehnuti s svojimi krvavečimi ustmi. To je bilo tako grozno, da sem občutil nakrat z vso silo strahoto te nečloveške vojske, kjer se uporablja orožje, napram kateremu je vse prejšnje samo nedolžna igrača. Zdravniki smo se trudili tisočletja, da spoznamo ustroj človeškega telesa, da pridemo v okom bolezni, da rešimo dojenčka zgodnje smrti in da podaljšamo starost. A ravno tako se je trudila človeška veda, da iznajde najgroznejše orožje za pokončevanje mladega, krepkega življenja. Kaj ni svet blazen? Cela Evropa dom groze...

Knjigoveznica Katol. tiskovnega društva

v Ljubljani, Koptarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigoveška dela
Krajevni znaki za »Orle«, kocardke in pentlje z napisi za društva se izgotavljajo v najkrajšem času po zmernih cenah.

Katoliška tiskarna II. nadstr.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Klovar.